

Kronik

oktober-december 1993

1793 • 200 år som offentligt bibliotek • 1993

Den 15. november 1993 var det 200 år siden, Det kongelige Bibliotek første gang åbnede sine døre for offentligheden. Monarkens private bibliotek blev fra 1793 offentligheden til glæde, gavn, inspiration, adspredelse og fordybelse. Utallige aviser, bøger, tids- og håndskrifter er siden blevet læst på læsesalen, og bøger og lærde afhandlinger blevet til efter studier i samlingerne.

Det kongelige Bibliotek ønskede at markere dette jubilæum, som er den mest afgørende enkeltbegivenhed i bibliotekets historie siden dets tilblivelse under Frederik III omkring 1653. Det skete bl.a. gennem et stort udgivel- sesprogram, spændende over værker af interesse for både forskningen, daglige benyttede og den brede offentlighed (præsenteret i forrige nr. af Magasin), og udstillinger, der viste vidt forskellige sider af Det kongelige Biblioteks mangeartede virksomhed.

Viden om ...

Udstilling i Rundetårn 15. nov. 1993 - 2. jan. 1994.

Udstillingen viste et snit gennem samlingerne, som ikke almindeligvis forbindes med Det kongelige Bibliotek. Det var ikke kun kostbarhederne, sjældenhederne eller pragtværkerne, som dannede grundlaget, heller ikke lutter finkulturelle frembringelser eller akademiske læsestykker, men derimod et udvalg af de materialer, som udgør en grundstamme i biblioteket, de mange tryk, som borgerne i deres hverdag og deres arbejdsbetjener sig af for at orientere sig om verden.

Udstillingsåbningen i Rundetårn blev overværet af Hendes Majestæt Dronningen. Udstillingens to redaktører viste om, sammen med overbibliotekar Erland Kolding Nielsen (t.v.). Foto: Charlotte Rafn.

Smagsprøver på næsten alt; nyt om moden i Paris, hvordan jeg reparerer min motorcykel, hvad gæsterne skal have at spise på lørdag, hvad vi lærer i skolen, rejseberetninger fra fremmede steder, instruktion i rumflyvning for menigmand, drømmearkitektur eller hvordan hus og have indrettes, hjemmebrændingens svære kunst, hvad vi læser som børn eller burde læse, og hvad voksne absolut ikke bør læse.

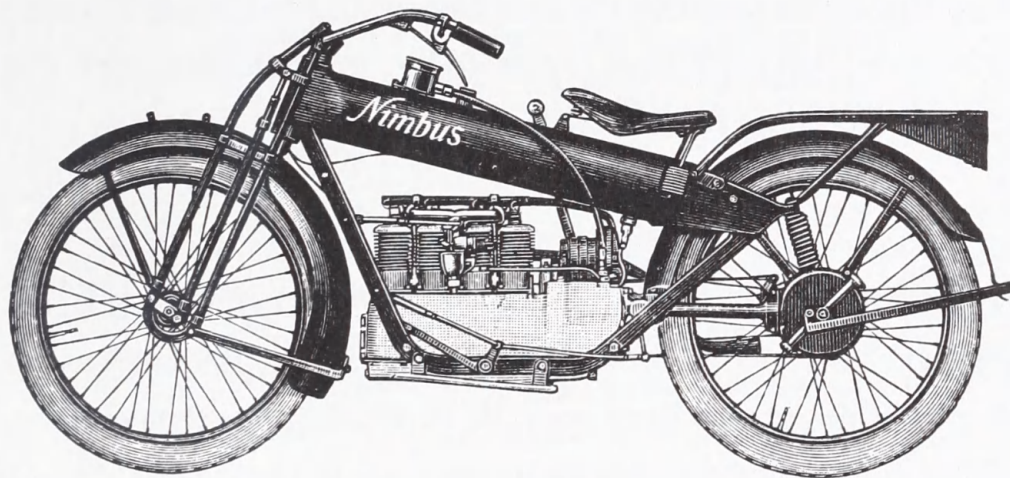
Udstillingen var et strejftog gennem den praktiske brugslitteratur, som kommer os til nytte gennem dagen og livet, krydret med enkelte af de specialiteter, som også disse genrer naturligvis rummer.

Nogle har allerede længe talt om det bogløse samfund, at bogen vil dø. Her gaves eksempler på den ny teknologi, som på ingen måde vil bogen til livs. Paradoksalt er det, at edb indlæres gennem trykte ord. Bogen er en forudsætning for de nye videns- og kommunikationsmidler.

Det vindende byggeprojekt for det nye Kongelige Bibliotek på Havne-

Vejledning
for
Behandling og Pasning af Motorcyklen

Nimbus

A/s FISKER & NIELSEN
PETER BANGSVEJ 30 - KØBENHAVN F.
TELEFON CENTRAL 9650 — TELEGRAM-ADR.: „NILFISK“

Eksempel på den praktiske brugslitteratur, som Det kongelige Bibliotek også besidder. I Rundetårn kunne dertil ses en 'rigtig' Nimbus, udlånt fra Danmarks Tekniske Museum.

fronten vistes i model. En understregning af, at bibliotekets indre og ydre modernisering går hånd i hånd.

Udstillingsredaktører var forskningsleder, dr.phil. John T. Lauridsen og forskningsbibliotekar, cand.mag. Ann R. Welling. Arkitekt: Søren Mikkelsen.

Glimt fra avisens historie • En pressehistorisk udstilling

Det kongelige Bibliotek Fiolstræde: Udstilling 3. dec. 1993 - 11. febr. 1994.

Udstillingen belyste pressens udvikling fra det første avisprivilegium i 1634 til i dag.

De første aviser havde et snævert indhold domineret af udenrigsnyt. Siden kom der stadig flere emner til - indenrigspolitisk nyt, erhvervsstof, underholdning, personnyt osv. Avisen af i dag rummer et alsidigt udvalg af stof om snart sagt alle livets aspekter.

Denne udvikling illustreres gennem en række eksempler på de mange forskelligartede avistyper, der gennem tiden har set dagens lys.

Udstillingen var tilrettelagt af mag.art. Jette D. Søllinge og førstebibliotekar Jørgen Thorning Sørensen.

Jette D. Søllinge, der sammen med professor, dr.phil. Niels Thomsen har udarbejdet 3-bindsværket *De danske aviser 1634-1989*, holdt åbningstalen, som bringes andetsteds i dette nr. af Magasin.

Kongeligt og Kostbart. Klenodier fra Kongernes Bibliotek

Det kongelige Bibliotek Slotsholmen: Udstilling 15. dec. 1993 - 15. marts 1994

I tilknytning til jubilæums-billedbogen *På Papir, Pergament og Palmeblade ... Skatte i Det kongelige Bibliotek* vistes denne udstilling, der illustrerede bibliotekets rige erhvervelser med et udvalg af bøger, håndskrifter og billeder fortløbende, som de er indgået i biblioteket under de enkelte konger fra slutningen af 1500-tallet og frem til ca. 1800. Der vistes smukke og kuriøse dedikationseksemplarer såvel som bøger med udsøgte træsnit og kobberstik. Overdådigt illustrerede krigs- og fyrværkeribøger afspejler kongens glans og magt, og unikke middelaldermanuskripter glimter i guld og farver. Der var lejlighed til at se Danmarks ældste papirklip og mosaikarbejder i farvede strå, begge fra Frederik III's bibliotek midt i 1600-tallet, og heller ikke manglede der et tryllekvadrat. Ligeledes udstilledes den ældste og berømteste af alle bøger, Gutenbergs bibel fra 1450, der indgik som krigsbytte fra hertugernes af Gottorps bibliotek, da Frederik IV erobrede deres hertugdømme i 1715.

Kongeligt og Kostbart var det - men gratis adgang og gratis katalog!

Redaktør: Harald Ilsøe.

Christian IV's eksemplar af Christoph Dambachs Büchenmeisterei. Frankfurt 1609. 4°. Indbundet i et dekoreret pergamentbind med Christian IV's kronede monogram på forsiden.

Forhallens ottekantede montre

I oktober 1993 vistes en udstilling om *Jacob Gade* og *Tango Jalousi*, arrangeret af overassistent Susanne Thorbek, Musikafdelingen.

I november udstilling om *Danmark og Rusland* i anledning af 500-året for

den første traktat mellem disse lande. Arrangør: Cand.phil. Iben Hermann, Håndskriftafdelingen.

I december udstilling om bogbinderen August Sandgren i anledning af 100-året for hans fødsel. Foruden et nyerhvervet bind vistes eksempler på bind indbundet for Det kongelige Bibliotek og bind der specielt er erhvervet til bibliotekets samling af danske kunstnerisk udsmykkede privatbind.

Udlån til udstillinger

Museet på Sønderborg Slot, 22. sept. 1993 - 30. april 1994. Lån fra Kort- og Billedafdelingen

Søllerød Museum, 16. juni - 21. okt. 1993. Lån fra Kort- og Billedafdelingen.

Pirater og sørøvere, Orlogsmuseet, 2. okt. 1993 - 27. febr. 1994. Lån fra Udenlandske Samlinger.

Ungdomsoprøret, Nationalmuseet Brede, 10. okt. 1993 - 1. sept. 1994. Lån fra Danske Afdeling.

Triangel - Biler og motorvogne fra Odense-fabrikken, Jernbanemuseet, Odense, indtil 30. april 1994. Lån fra Småtryksafdelingen

Besøg

10. - 11. okt. 1993 havde Judaistisk Afdeling besøg af *Thanks to Scandinavia*, ved Richard Netter og Judith Goldberg.

11. - 12. okt. 1993 havde Bogbinderi-, Konserverings- og Restaureringsværkstedet besøg af Algirdas Plioplys, Head of Conservation Department, National Library of Lithuania, Vilnius, Lithauen.

16. nov. 1993 havde Danske Afdeling besøg af Norpishah Mohd Noor og Primalani M. Kukanesan, begge afdelingsledere fra Malaysias nationalbibliotek i Kuala Lumpur. Førstebibliotekar Grethe Jacobsen fortalte om nationalbiblioteksfunktionen og afdelingsbibliotekar Anne-Marie Smith orienterede om selektion og behandling af småtryk.

14. dec. 1993 var journalist Lonnie Findal på besøg i Danske Afdelings Pligtaflevering og Småtryksafdeling, med henblik på at skrive en artikel *Hit med tryksagerne*, til De grafiske Fag.

Jalousie Tango Tzigane Jacob Gade

allodato. Til Atka og Viggo Berthold tel venligt Munde om Jacob!

KUV Deethoven Papir No. 22 (16 Linier)
mm 9305.2701

MUSIKBIBLIOTEK
KØBENHAVN

Jacob Gade (1879-1963) var fra 1921 kapelmester i Paladsteatret, hvor han i 1925 komponerede den nu verdensberømte *Tango Tzigane Jalousie* til den danske filmpremiere på Douglas Fairbanks' film *Don Q*. Jacob Gades originale manuskript til *Tango Jalousie* findes i Musikafdelingen og var i oktober 1993 udstillet i Forhallen. Se også Magasin's omslag fra en senere, trykt udgave af noderne.

Bogmesse i Forum

Det kongelige Bibliotek deltog i *Bogmessen i Forum* 19. - 21. nov. 1993. Som sidste år delte biblioteket stand med danske universitetsforlag.

Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen holdt 20. nov. foredrag for mange interesserede om Det kongelige Biblioteks byggeprojekt. En model af den ny bygning var opstillet i forbindelse med standen.

Erhvervelser

Boghistorisk Studiesamling

Med støtte fra overbibliotekar Jens P. Nyhiolms Legat er erhvervet Alphonse Daudet: *Sappho*. Paris 1914. Det drejer sig om et tidligt August Sandgren-bind i rød oaseged med grøn skindpålægning og skindindslag med forgyldning og guldsnit.

Danske Afdeling

Som gave fra fuldmægtig Karsten Kristensen er modtaget første-arket af en hidtil ukendt udgave af Poul Andersen Medelbyes bog *Ungdommens Gudelig forlystning udi Kort oc god forklaring offuer Børne Lærdommen, sammenscreffuen af den hellige Skriff, Ungdommen til Saligheds Forbedring*. Prentet i Kiøbenhaffn hos Henrik Waldkirch Aar 1621.

Arket har været bindfoder i pergamentsbindet om et eksemplar af Claus Christoffersen Lyschanders *Slectebog*. Kbh. 1622. Om udgaven opstod der strid mellem Hans Waldkirch og Salomon Sartor, da begge bogtrykkere påstod at have en aftale med forfatteren om trykning af bogen. Sagen blev forelagt universitetet, der resolverede, at bogen skulle blive liggende i trykken, indtil den var censureret af det theologiske fakultet. Hvad derefter er sket, melder historien intet om, men udgaven, som udkom i 1623, trykt af Waldkirch, er helt omtrykt.

Ved køb er erhvervet det meget sjældne provinstryk *Nyeaarsgave* 1801. Aarhus, Trykt samlet og Udgivet af Forlæggeren Niels Lund (1800), hvori findes et optryk af Adam Oehlenschläger: *Afskedssang til Digteren Jens Baggesen*. Denne årgang findes *ikke* i Bibliotheca Danica.

Håndskriftafdelingen

Manuskripter af Grethe Stenbæk Jensen.

En samling breve fra Jeppe Aakjær.

Forfatteren og kunstneren Per Ulrichs arkiv.

Museumsinspektør Chr. Waagepetersens efterladte manuskripter og slægtspapirer.

Breve til professor Søren Hjort Nielsen.

Breve til professor Hermann Kalckar.

Palle Laurings manuskripter og breve.

Klaus Rifbjergs papirer.

Dr.phil. Harry Andersens efterladte papirer.

Skuespilleren Pouel Kerns materiale omkring oplæsningen af manuskriptet til romanen Løgneren.

Iøvrigt har afdelingen erhvervet en række andre samlinger, og enkelte breve og manuskripter af f.eks. Holger Drachmann, Carit Etlar, N.F.S. Grundtvig, B.S. Ingemann, Peter Huss, Otto Rung og Valdemar Rørdam.

Opmærksomheden henledes på at nogle af nyerhvervelserne af forskellige grunde må holdes utilgængelige indtil videre.

Judaistisk Afdeling

Alba Biblen i facsimile. Gave fra Ny Carlsbergfondet (se artiklen i forrige nr.).

Kort- og Billedafdelingen

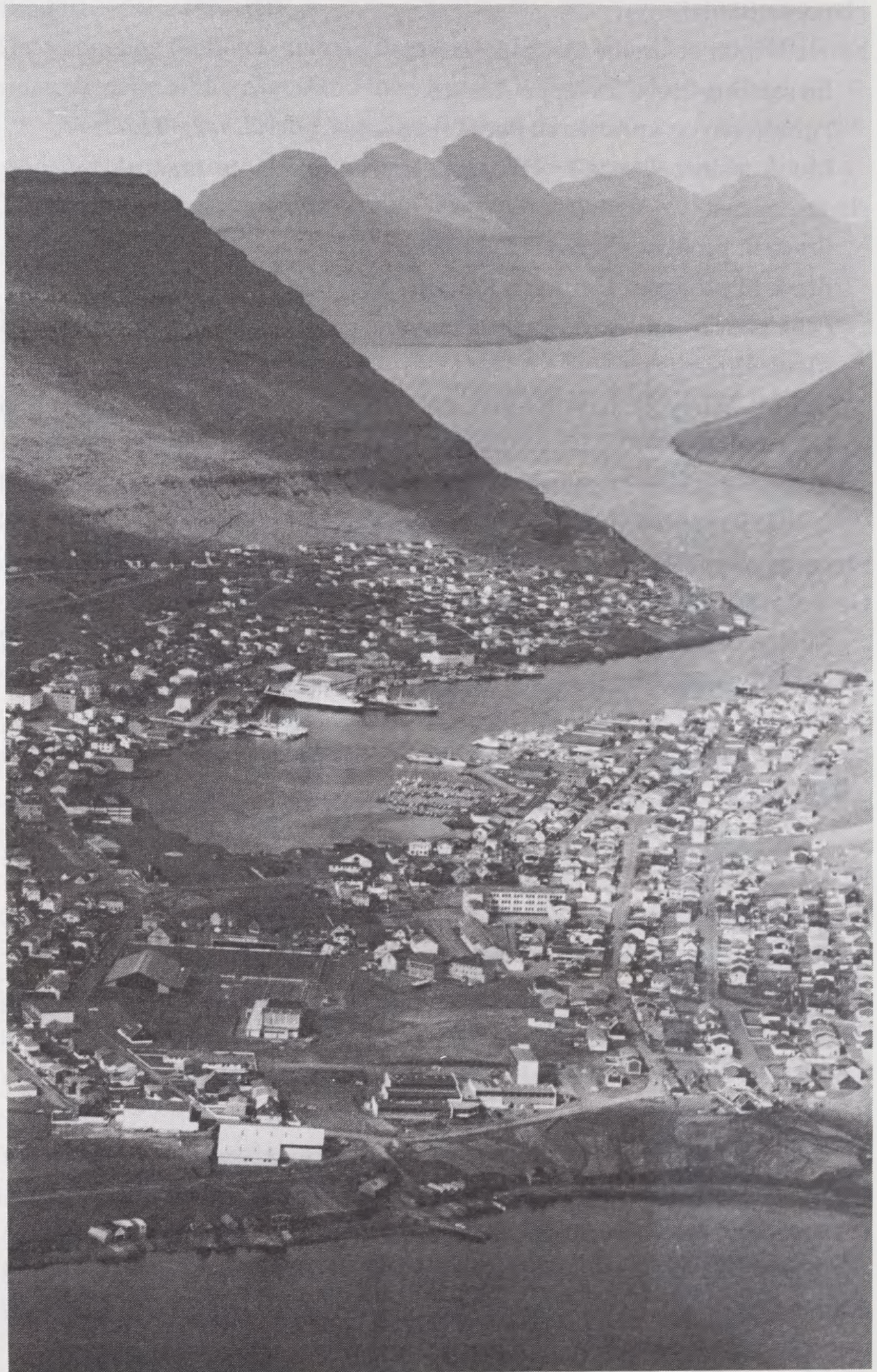
Et album med fotografier, portrætter, med relation til familierne Draaby, Salling, Thaning. Fra Ib Thaning.

Et album med visitkortfotos, portrætter med relation til familien Christensen, Flensborg og til familien Plum. Fra Claus Munk Plum.

En meget stor portrætsamling hidrørende fra Chr. Waagepetersen. Via advokaterne Oppenheim, Lund & Partnere.

Et album: Ansatte ved Østifternes Kreditforening. Skænket til Etatsraad, Kreditforeningsdirektør Rogert Møller paa hans 70 Års Fødselsdag 6.12.1914 af Personalet. Fra Karen Thorvald Jensen.

15 portrætter af operasangeren Henry Skjær. Fra operasangerinde Anne Sophie Olsen.

Luftfotografier fra Færøerne 1989, optaget af Ariel Luftfoto. Til venstre en skråoptagelse af Klaksvík, til højre et parcelhuskvarter, Porkeri, Suderó. Erhvervet til Kort- og Billedafdelingen.

Et videobånd med Flemming Berendts interview med Bjørn Ochsner (2. udgave). Fra Flemming Berendt.

En større samling portrætter, ballet- og teaterfotos samt film fra balletmester Harald Lander. Via Håndskriftafdelingen.

Dansk Luftfotos samling på ca. 6.000 negativer og ca. 6.000 positiver, ialt 165 serier fra Færøerne 1989.

Et topografisk billede: Ved Toldboden. Akvarel, usigneret og udateret.

Et historisk billede (sept. 1807), kobberstik: Ansicht der Belagerung und Eroberung der Stadt Kopenhagen. Dominicus Tretta in Kriegshaber bei Augsburg.

Der er i perioden erhveret fotografier taget af følgende fotografer: Claes Benthien, Lene Klit, Tove Pedersen, Kirsten Rasmussen, Lisa Rosenmeier, Elisabeth Rønde Kristensen, Rahul Sengupta, Anja Tollan, Michael Vogelius.

Personalia

Fg. bogbindermester Søren Carlsen deltog 5. - 6. okt. 1993 i et ISO-arbejds møde (TC 46, SC 10 WG 4) i Bibliothèque de France, Paris, vedrørende *Requirements for hard cover and soft cover books & Requirements for binding of books, periodicals, serials and other paper documents for library and archival use.*

Forskningsbibliotekar Willy Dähnhardt er indtrådt i en styregruppe, der for Evalueringscentret skal evaluere kvaliteten af de videregående uddannelser inden for faget tysk ved samtlige danske universiteter og handelshøjskoler. Styregruppens arbejde forventes afsluttet i marts 1995.

Cand.mag. Julie Fryd Johansen er pr. 1. okt. 1993 ansat som akademisk sagsbehandler i Overbibliotekarens Sekretariat.

Førstebibliotekar Ulf Haxen holdt 11. okt. 1993 foredrag for repræsentanter for Keren Kajemeth, Los Angeles; holdt 13. okt. 1993 foredrag i foreningen Dialog.

Bibliotekar Therese Høeg Jacobsen fortalte 22. nov. 1993 om småtryk i Danmarks Radio, P3-udsendelsen *Straks*.

Overassistent Egon Keck holdt 15. nov. 1993 foredrag i foreningen Eitan.

Overbibliotekar Erland Kolding Nielsen deltog 24. - 25. nov. 1993 i Nordisk Rigsbibliotekar- og Nationalbibliotekschefmøde i Oslo og 21. dec. 1993 i Stockholm.; deltog 15. dec. 1993 i møde i LIBERs Task Force gruppe vedrørende organisationens fremtid i British Library, London.

Forskningsleder John T. Lauridsen deltog 13. dec. 1993 i et seminar om Forskningsformidling og informationspolitik, arrangeret af Forsknings- og Teknologiministeriet, i Eigtveds Pakhus; er udpeget

til det bedømmelsesudvalg, som skal vurdere Henrik Horstbølls afhandling *Menigmands medie - Det folkelige bogtryk i Danmark 1500-1840* med henblik på erhvervelsen af den filosofiske doktorgrad ved Århus Universitet.

Forskningsbibliotekar Henrik Laurisen er 1. nov. 1993 ansat i Informations- og Dokumentationsafdelingen som fagreferent i teologi; deltog 18. - 19. nov. 1993 i konference i Åbo og holdt et indlæg *Skapandet av ett nätverk för teologiska och religionsvetenskapliga bibliotek i Norden.*

Overarkivar Birgitte Possing deltog 28. nov. 1993 i Danmarks Radio, P1 som boganmelder om konge- og dronningebiografier og fædrelandshistorie.

Bibliotekar Filip Regnér deltog 7. - 9. okt. 1993 i *Reliure: la renaissance*. International kongres om biblioteksbog-indbinding organiseret af Bibliothèque de France og byen Nancy, afholdt i Palais des Congrès og redegjorde for indbindingssituationen i Danmark.

Førstebibliotekar Annika Salomonsen deltog 25. - 26. nov. 1993 i NVBF's konference *Tidskrifter i omvandling* i Sig-tuna, Sverige; deltog 14. - 15. dec. 1993 i konferencen *History of Lithuanian Library Holdings in the 20th century*, i Vilnius, Litauen og holdt et foredrag *The Holdings of The Royal Library and the Acquisition in view of Technological development.*

Forskningsbibliotekar Johanne Slots fratrådte 31. dec. 1993.

Afdlingsbibliotekar Anne-Marie Smith deltog 13. - 15. dec. 1993 i 1. Internationale konference om grå litteratur i Amsterdam.

Assistent Boris Weil modtog i okt. 1993 den ungarske medalje „1956“ for sin støtte til den ungarske revolution i

1956. Medaljen blev overrakt af den ungarske viceudenrigsminister i den ungarske ambassade i Moskva; deltog 11. okt. - 6. nov. 1993 i Rigsarkivets Danica-projekt i Moskva.

Forskningsbibliotekar Eva Ørsnes fratrådte 31. dec. 1993 på grund af alder.

Førstebibliotekarerne Steen Bille Larsen, Karl Krarup og Charlotte Rohde deltog 17. - 23. okt. 1993 i studierejse til nye europæiske biblioteker i London, Cam-

bridge, Nîmes, Rotterdam, Tilburg og Göttingen i forbindelse med udarbejdelsen af dispositionsforslag for Havnefronten.

Overarkivar Birgitte Possing og assistent Bruno Svindborg deltog 25. - 26. okt. 1993 i Nordisk konference om håndskriftmateriale i Stockholm.

Afdelingsbibliotekar Esther Skaaarup og bibliotekar Connie Juul Jørgensen, ISSN Danmark, deltog 26. - 29. okt. 1993 i det 19. møde for ledere af ISSN centre, i Ottawa, Canada.